

Visueel spektakelstuk wordt intiem luisterspel

 De Morgen - 04 Mar. 2021
Pagina 15

Voor Radi'O Zoutloos bewerkte theatergezelschap Studio ORKA een van zijn meest geliefde voorstellingen tot luisterspel. Naast de moedige mediums witch - een ORKA zonder visuele gags, huh? - krijgt ook de tekst over waardig ouder worden vandaag een andere toon.

Jimmy has entered de bejaardenbuilding. (zingt) "Mamamaaaaah! Je bent de liefste van de hele wereld! Trouwens, als er iemand mijn moeder wil winnen met de tombola, pakt mee, hé. Ge hebt er veel vriendschap van."

We zien hem nog steeds dat woon-zorgcentrum in Oostende binnenwalsen: acteur Dominique Van Malder als de emotioneel onbehouden Jimmy, tientonner met een peperkoeken hartje, op bezoek bij zijn oude moeder Palmira. De locatievoorstelling Zoutloos van Studio ORKA raakte in 2014 een gevoelige snaar. Niet alleen door het warm-menselijke gestuntel van de personages of de adembenemende verrassingen in het decor, hét handelsmerk van ORKA. Maar vooral omdat de confrontatie tussen de fiere Palmira (Tania Van der Sanden) en de paternalistische directrice Lisbeth (Julie Delrue) scherpe vragen stelde over de manier waarop we met onze ouderen omgaan. Toen al.

Die vragen zijn in 2021 niet minder acuut, na een jaar van pandemie dat van de woon-zorgcentra noodgedwongen gevangenissen maakte. Zo bekeken dient Radi'O Zoutloos een dubbel doel: het wil iets vertellen over de bewoners en zorgverleners, maar ook iets voor hen doen. In Oostende had een aantal cultuurpartners zich vorige lente al verenigd om op een veilige manier kleine interventies aan het raam te organiseren. Dat initiatief schreeuwde om een vervolg, zegt Liv Laveyne van CC De Grote Post, dat samen met Theater Aan Zee en kleinVerhaal Radi'O Zoutloos ondersteunt. Laveyne: "We dachten aan een luisterspel op de lokale radio, dat zou worden uitgezonden in woon-zorgcentra maar ook in ziekenhuizen, in instellingen, in de bijzondere jeugdzorg... Studio ORKA bleek bereid om zo'n luisterspel te maken."

Nuance

Toch was de herwerking van voorstelling naar luisterspel geen sinecure. Om te beginnen voelde Martine Decroos, artistiek leider van ORKA, dat de oude teksten van Zoutloos vandaag nuance behoeften. Decroos: "We hebben die teksten toen gemaakt op basis van gesprekken met bewoners, zorgpersoneel, familie, ... Er borrelden behoorlijk wat frustraties op over betutteling, gebrek aan luisterbereidheid, cijferdwang. 'Lisbeth' is de verpersoonlijking van die kritiek, als tegenpool van de empathische verpleegster Vicky (gespeeld door Ilse de Koe, red.). Maar het afgelopen jaar hebben ook wij de noodkreten van de zorg gehoord, en ons respect voor de mensen die er werken is alleen maar gegroeid. Sommige passages klonken ons vandaag gewoon te hard in de oren."

En dus werd de karikatuur van de zorgmanager ontdaan van zijn scherpe randjes. Ilse De Koe: "Lisbeth heeft een andere kleur gekregen. Pas op, de kritiek is niet vervallen: ze behandelt mijn personage Vicky en alle rusthuisbewoners nog steeds als kleine kinderen, maar het wordt duidelijk dat zij zelf vastzit in een systeem waarvoor ze niet heeft gekozen."

Je zou kunnen zeggen dat het doelwit is verlegd: eerder dan kritiek op de individuele instellingen ligt het accent bij Radi'O Zoutloos op de overheid die met efficiëntie-eisen het hele systeem dreigt te vermalen. "Nog voor de coronacrisis waren we als samenleving de ouderen al uit het oog verloren", zegt Hans Dewitte van kleinVerhaal. "De vraag waar we met hen naartoe willen gaat véél verder dan het beschuldigen van individuele managers."

Een artistiek obstakel vormde dan weer de omschakeling van een erg visuele voorstelling naar 'klank zonder beeld'. In dat opzicht is het bewonderenswaardig hoe kwetsbaar Studio ORKA zich durft opstellen, want wat blijft er over van Zoutloos zonder de briljante en spectaculaire scenografieën van ontwerper Philippe Van de Velde? Decroos hoeft niet lang na te denken: "De ziel van de personages. Zij dragen nu het hele verhaal. Er is een kaderverhaal gekomen en we laten bepaalde magische 'verschijningen' beschrijven door het kind van Jimmy - dat werkt heel goed. Maar voor de rest hebben we zelfs geen poging gedaan om het 'spektakel' te verklanken, integendeel: de auditieve invulling is rustig. De dialogen primeren, met af en toe een sober geluidseffect: de stappen van Vicky in de gang, het openplooiën van een liefdesbriefje. Het heeft iets van het Koekoeksnest (populair hoorspel op Radio 2, 1990-1997, red.), zo oubollig is het."

Gezien het gewicht van de personages is het extra leuk dat de originele cast stond te springen om mee te doen. De opnamedagen in De Grote Post leken bij momenten een speeltuin, vertelt Decroos. "Je voelde hoe content iedereen was om elkaar terug te zien en samen iets te doen. We vergeten soms hoezeer al die acteurs op hun honger zitten."

Een uitlaatklep voor acteurs, een artistieke uitdaging voor het gezelschap, maar bovenal blijft Radi'O Zoutloos natuurlijk een luisterspel dat zijn weg moet vinden naar een publiek. Voor Decroos is dat liefst een 'verbonden' publiek, binnen de grenzen van wat mag. Decroos: "Ik hoop dat de instellingen het inplannen als een gemeenschappelijke activiteit, eerder dan dat mensen alleen op hun kamer zitten. Het zou heerlijk zijn dat ook gezinnen samen luisteren, zoals zich vijftig jaar geleden soms hele generaties verzamelden rond de radio. Dat biedt troost - én is heel gezellig."

Alle info: degrotepost.be/radiozoutloos

EVELYNE COUSSENS

Copyright © 2021 De Persgroep Publishing. Alle rechten voorbehouden